

до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем реєстрації. Якщо особа не виконає цю вимогу, то прокурор подає клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою.

На прокурора покладається контроль за виконанням ухвали слідчого судді або суду про скасування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період.

Правила про можливість скасування запобіжного заходу тримання під вартою підозрюваному, обвинуваченому стосуються і інших запобіжних заходів, не пов'язаних з триманням під вартою. Вони розповсюджуються на осіб, які бажають проходити військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період.

Законодавець передбачив, що у місцях ведення активних бойових дій за клопотанням підозрюваного, обвинуваченого слідчий суддя, суд має право розглянути питання про заміну запобіжного заходу у вигляді домашнього арешту на запобіжний захід у вигляді особистого зобов'язання.

Такий порядок скасування запобіжних заходів дозволив особам, що вчинили кримінальні правопорушення, передбачені відповідними статтями Кримінального кодексу України, реалізувати своє конституційне право на захист Батьківщини.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. на 26 вересня 2022 року. Київ: Алерта, 2022. 386 с.

Галаган Сергій Олександрович,
докторант кафедри кримінального процесу
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ОСОБЛИВОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА З МІЖНАРОДНИМ КРИМІНАЛЬНИМ СУДОМ

Початок агресії росії проти України, вчинення нею низки правопорушень щодо нашої держави та її населення, нагальна потреба притягнення до кримінальної відповідальності військовослужбовців та інших громадян Росії обумовили необхідність внесення змін до кримінального процесуального законодавства України. У 2022 році КПК України доповнений розділом IX² «Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом», в якому відображені поставлені перед Україною виклики щодо притягнення до відповідальності за рішенням Міжнародного кримінального суду суб'єктів Російської Федерації, які здійснювали військові злочини або сприяли агресії проти України [1]. Дія такого розділу КПК України поширюється на співпрацю з Міжнародним кримінальним судом з метою сприяння у

притягненні до кримінальної відповідальності осіб, які здійснювали збройну агресію РФ або агресію іншої країни проти України. Зміни КПК України щодо співпраці з Міжнародним кримінальним судом передбачають: порядок передавання кримінального провадження Міжнародному кримінальному суду; порядок виконання прохання Міжнародного кримінального суду про надання допомоги, яке стосується проведення процесуальних дій; порядок вжиття заходів для забезпечення збереження доказів на території України на прохання Міжнародного кримінального суду; порядок виконання Міжнародним кримінальним судом дій (функцій) на території України; порядок затримання осіб, які розшукуються Міжнародним кримінальним судом або стосовно яких надійшло прохання Міжнародного кримінального суду про тимчасовий арешт або про арешт і передавання; порядок виконання в Україні рішень Міжнародного кримінального суду та ін. Також визначено, що особу, яка тримається під вартою або відбуває покарання у вигляді позбавлення волі на території України, може бути тимчасово передано на прохання Міжнародного кримінального суду для дачі показань або участі в інших процесуальних діях під час розгляду справи Міжнародним кримінальним судом, та встановлено порядок такого передавання [2].

Відповідно до ч. 1 ст. 617 КПК України співробітництво з Міжнародним кримінальним судом з метою сприяння у притягненні до кримінальної відповідальності та покаранні осіб, які вчинили злочини, що підпадають під його юрисдикцію, здійснюється шляхом вжиття необхідних заходів на прохання Міжнародного кримінального суду про співробітництво, в тому числі прохання про надання допомоги, про тимчасовий арешт, про арешт і передачу особи, а також інші прохання, які можуть направлятися відповідно до Римського статуту Міжнародного кримінального суду. У випадках, передбачених КПК України та Римським статутом Міжнародного кримінального суду, компетентний орган може через центральний орган України звернутися до Міжнародного кримінального суду із запитом (проханням) про надання допомоги [3].

Міжнародний кримінальний суд, більш відомий під назвою Гаазький трибунал – перший правовий інститут, що діє постійно, в компетенцію якого входить переслідування осіб, відповідальних за: *геноцид* (цілеспрямовані дії з метою повного або часткового знищення груп населення чи народів за національними, етнічними, расовими, корисливими або релігійними мотивами), *злочини проти людяності* (ст. 7 Римського статуту визначає злочини проти людяності як злочини, які вчиняються у рамках широкомасштабного та систематичного нападу на цивільне населення, і такий напад є свідомим. Для вчинення злочинів проти людяності, на відміну від воєнних злочинів, вимога наявності збройного конфлікту не обов'язкова, хоча вони і можуть вчинятися під час збройних конфліктів. Ст. 7 Римського статуту містить вичерпний перелік дій, які

вважаються злочинами проти людяності); *воєнні злочини* (ст. 8 Римського статуту – це злочини, які безпосередньо пов'язані та здійснюються протягом збройного конфлікту (як міжнародного, так і неміжнародного характеру), та які вчиняються у рамках плану або політики, або ж при широкомасштабному їх вчиненні. Їх також можна назвати серйозними порушеннями міжнародного гуманітарного права (законів і звичаїв війни). Ст. 8 Римського статуту містить вичерпний перелік дій, які вважаються воєнними злочинами у збройних конфліктах міжнародного та неміжнародного характеру). Заснований на основі Римського статуту (1998) та діє з липня 2002 р. на постійній основі [4]. До його складу входять президія, апеляційне відділення, судові відділення та відділення попереднього провадження (попереднього розгляду справ), офіс прокурора, секретаріат, а до компетенції – кримінальні правопорушення вчинені після набуття чинності Римського статуту [5]. Процесуальними стадіями розгляду справ у суді є попереднє вивчення (Preliminary investigation), розслідування (Investigation), попередній розгляд (Pre-Trial), судовий розгляд (Trial), апеляційний розгляд (Appeals), примусове виконання рішення суду (Enforcement of sentence) [5].

Вперше, у 2014 р. Верховна рада України звернулася до суду з проханням притягти до відповідальності В. Януковича та інших посадовців за злочини проти людяності під час мирних акцій протесту громадян із 30 листопада 2013 р. до 22 лютого 2014 р. Міжнародний кримінальний суд визнав свою юрисдикцію попри те, що на той момент Україна ще не ратифікувала Римський статут і розпочав розслідування «Ситуація в Україні». У 2015 р. Україна звернулася до суду щодо воєнних злочинів і злочинів проти людяності на сході України і в Криму. Другу заяву приєднали до першої і наприкінці 2020 року, після розгляду справи, прокурори ухвалили рішення про наявність підстав для початку офіційного розслідування [6]. У 2022 р. головний прокурор Міжнародного кримінального суду у Гаазі Карім Хан вирішив ініціювати розслідування щодо вчинення росією воєнного злочину й злочину проти людяності в Україні [7].

Однією з головних цілей ООН є забезпечення повної поваги до прав та свобод людини у світі. У зв'язку з цим, боротьба з безкарністю, за мир і справедливість, права людини у конфліктних ситуаціях, а також запобігання та усунення загрози миру й придушення актів агресії, або інших порушень миру є одними із пріоритетних напрямів міжнародного судочинства. Заснування постійного Міжнародного кримінального суду є рішучим кроком уперед.

У цьому контексті варто зауважити, що внесені зміни та доповнення до КПК України у 2022 році поставило перед кримінальною процесуальною доктриною нові завдання, що пов'язані з теоретичним й прикладним переосмисленням ідеології застосування нових концептуальних новел і процесуальних інститутів кримінального процесуального законодавства. У цьому напрямі

діяльності положення розділу IX² «Особливості співробітництва з міжнародним кримінальним судом» КПК України змушують по-новому розглядати окремі питання, які б здавалось на сьогодні є достатньо дослідженими у процесуальній науці. Зазначене також стосується й застосування міжнародних правових стандартів та урахування міжнародної судової практики у кримінальному процесі України, а також правозастосовної діяльності органів кримінальної юстиції України та суду в контексті співробітництва з Міжнародним кримінальним судом.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом : Закон від 3 трав. 2022 р. № 2236-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2236-20#Text>.

2. Набули чинності зміни КПК щодо співпраці з Міжнародним кримінальним судом. PRAVO.ua. Юридична практика. 2022. URL: <https://pravo.ua/nabuly-chynnosti-zminy-kpk-shchodo-spivrobitnytstva-z-mizhnarodnym-kryminalnym-sudom/>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон від 13 квіт. 2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

4. Міжнародний кримінальний суд. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B6%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BA%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D1%83%D0%B4.

5. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду від 17 лип. 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588/sp:max50:nav7:font2#Text.

6. МКС вирішив розслідувати воєнні злочини на Донбасі й в Криму. Deutsche Welle. URL: <https://www.dw.com/uk/mks-vyrishyv-rozsliduvaty-voienni-zlochyny-na-donbasi-y-v-krymu/a-55913155>.

7. Роціна О. Прокурор Міжнародного кримінального суду почав розслідування щодо злочинів Росії. Українська правда. 2022. 1 берез. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2022/03/1/7326994/>.

Гловюк Ірина Василівна,

професор кафедри кримінально-правових дисциплін Інституту права Львівського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ТЛУМАЧЕННЯ НОРМ ЩОДО СТРОКІВ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Об'єктивні проблеми проведення процесуальних дій під час воєнного стану призвели до змін у КПК України щодо строків досудового розслідування, у тому числі введення норми, що у кримінальних